DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

5. februar 2004 *

I sag C-18/02,

angående en anmodning, som Arbejdsretten (Danmark) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Danmarks Rederiforening for DFDS Torline A/S

mod

LO Landsorganisationen i Sverige for SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 3, i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den

* Processprog: dansk.

Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, som fungerende formand for Sjette Afdeling, og dommerne J.N. Cunha Rodrigues (refererende dommer), J.-P. Puissochet, R. Schintgen og F. Macken,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Danmarks Rederiforening for DFDS Torline A/S ved advokat P. Voss

— LO Landsorganisationen i Sverige for SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation ved advokat S. Gärde

— den danske regering ved J. Molde og J. Bering Liisberg, som befuldmægtigede

— den svenske regering ved A. Kruse, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved J.E. Collins, som befuldmægtiget, bistået af barrister K. Beal

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved N. Rasmussen, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 20. maj 2003 er afgivet mundtlige indlæg af Danmarks Rederiforening for DFDS Torline A/S ved P. Voss, af LO Landsorganisationen i Sverige for SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation ved S. Gärde og advokat H. Nielsen, af den danske regering ved J. Molde, af den svenske regering ved A. Kruse, og af Kommissionen ved N. Rasmussen og A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. september 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved beslutning af 25. januar 2002, indgået til Domstolen den 29. januar 2002, har Arbejdsretten i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter »protokollen«), forelagt to præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af artikel 5, nr. 3, i konventionen (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som føres mellem på den ene side Danmarks Rederiforening for rederiet DFDS Torline A/S (herefter »DFDS«) og på den anden side LO Landsorganisationen i Sverige (den svenske fagbevægelses hovedorganisation) for SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation (et svensk fagforbund for søfarende inden for fagområderne service og kommunikation, herefter »SEKO«) vedrørende lovligheden af kollektive kampskridt varslet af SEKO over for DFDS.

Relevante retsforskrifter

3 Protokollens artikel 2 bestemmer:

»Følgende retter kan anmode Domstolen om at træffe afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål:

1) [...]

— i Danmark: højesteret,

[...]

2) retterne i de kontraherende stater, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans

[...]«

4 Bruxelles-konventionens artikel 2, stk. 1, bestemmer:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.«

5 Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

6 Hovedsagen vedrører lovligheden af kollektive kampskridt, som SEKO har varslet over for DFDS til støtte for krav om indgåelse af kollektiv overenskomst for polske søfolk, der udgør den menige besætning på fragtskibet Tor Caledonia, som ejes af DFDS og sejler i rutefart mellem Göteborg (Sverige) og Harwich (Det Forenede Kongerige).

7 Tor Caledonia er registreret i Dansk Internationalt Skibsregister og er undergivet dansk ret. På tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen var de polske søfolk ansat i henhold til individuelle aftaler under iagttagelse af en

rammeaftale mellem en række danske fagforeninger på den ene side og tre danske rederiforeninger på den anden side. Kontrakterne var undergivet dansk lovvalg.

8 Efter at DFDS havde afvist et krav, som SEKO havde fremsat om kollektiv overenskomst for den polske besætning, afgav SEKO ved fax af 21. marts 2001 konfliktvarsel om kollektive kampskridt, som skulle træde i kraft den 28. marts 2001, og som gik ud på, at SEKO's svenske medlemmer ikke måtte tage hyre på Tor Caledonia. Det hed også i faxen, at SEKO ville begære sympatiaktioner. Som følge heraf varslede Svenska Transportarbetareförbundet (det svenske transportarbejderforbund, herefter »STAF«) den 3. april 2001 en sympatiaktion, der skulle træde i kraft den 17. april 2001. Aktionen indebar et forbud mod at udføre nogen form for arbejde vedrørende Tor Caledonia, og dette ville forhindre lastning og losning af skibet i svenske havne.

9 Den 4. april 2001 anlagde DFDS sag ved Arbejdsretten mod SEKO og STAF med påstand om, at de to indklagede fagforbund tilpligtedes at anerkende, at den varslede hovedkonflikt og sympatiaktion var ulovlige, og at de derfor tilpligtedes at tilbagekalde varslerne.

10 Den 11. april 2001, samme dag, som der blev afholdt forberedende retsmøde i Arbejdsretten, besluttede SEKO at sætte iværksættelsen af det kollektive kampskridt i bero, indtil Arbejdsretten havde truffet afgørelse, mens STAF suspenderede sympatiaktionsvarslet den 18. april 2001.

11 Den 16. april 2001, dvs. dagen før den af STAF varslede sympatiaktion skulle iværksættes, besluttede DFDS imidlertid at tage Tor Caledonia ud af drift på ruten mellem Göteborg og Harwich, og ruten blev derefter — fra den 30. maj 2001 — besejlet af et andet skib, der var indchartret til formålet.

12 DFDS har anlagt erstatningssag mod SEKO ved Sø- og Handelsretten (Danmark), hvorunder DFDS har gjort gældende, at SEKO er ifaldet erstatningsansvar uden for kontraktforhold ved at varsle et ulovligt kollektivt kampskridt og ved at fremkalde en varsling af en ligeledes ulovlig sympatiaktion fra et andet svensk fagforbund. Den erstatning, der er stillet krav om, skal dække det tab, DFDS hævder at have lidt som følge af, at Tor Caledonia blev taget ud af drift, og som følge af indchartringen af et andet skib. Sø- og Handelsretten har udsat erstatningssagen på afgørelsen af den sag, der verserer for Arbejdsretten.

13 Da Arbejdsretten har fundet, at det med henblik på afgørelsen af det af SEKO rejste spørgsmål om Arbejdsrettens kompetence til at træffe afgørelse vedrørende lovligheden af det kollektive kampskridt er nødvendigt at fortolke Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, har retten besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Skal artikel 5, nr. 3, i Bruxelles-konventionen fortolkes således, at bestemmelsen omfatter sager om lovligheden af kollektive kampskridt til opnåelse af overenskomst, når eventuel skadetilføjelse som følge af sådanne kampskridts ulovlighed er erstatningsansvarspådragende efter reglerne om erstatning uden for kontrakt, således at sag om lovligheden af varslede kollektive kampskridt kan anlægges ved retten på det sted, hvor sag om erstatning for skadetilføjelse som følge af kampskridtet kan anlægges?

b) Stilles der i givet fald krav om, at skadetilføjelse skal være en sikker eller sandsynlig følge af vedkommende kampskridt i sig selv, eller er det tilstrækkeligt, at vedkommende kampskridt er en nødvendig betingelse for og kan udgøre grundlaget for sympatiaktioner, som vil være skadeforvoldende?

c) Gør det nogen forskel, at iværksættelse af et varslet kollektivt kampskridt efter sagens anlæg af den varslende part stilles i bero på rettens afgørelse af lovligheden?

2) Skal artikel 5, nr. 3, fortolkes således, at skade som følge af kollektive kampskridt iværksat af et fagforbund i et land, der besejles af et skib indregistreret i et andet land (flagstaten), til opnåelse af overenskomst for sømandsarbejde om bord på skibet af skibets rederi kan anses for sket i flagstaten, således at rederiet i medfør af bestemmelsen kan anlægge erstatningssag mod fagforbundet i flagstaten?«

Om formaliteten med hensyn til anmodningen om præjudiciel afgørelse

14 Indledningsvis må det konstateres, at Arbejdsretten ikke er nævnt i protokollens artikel 2, nr. 1, andet led, og at Arbejdsretten ikke træffer afgørelse som appelinstans, således som det kræves i nr. 2 i samme artikel, der indeholder en opregning af de retter i de kontraherende stater, der kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål om Bruxelleskonventionen.

15 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesbeslutningen, at Arbejdsretten i henhold til dansk ret har enekompetence til at træffe afgørelse om visse tvister på det arbejdsretlige område, specielt tvister om lovligheden af anvendelsen af kollektive kampskridt til støtte for krav om indgåelse af en kollektiv overenskomst. Arbejdsretten træffer dermed afgørelse i første og sidste instans.

16 Under disse omstændigheder ville en fortolkning alene med udgangspunkt i protokollens ordlyd — hvorefter den forelæggende ret ikke havde kompetence til at forelægge præjudicielle spørgsmål for Domstolen — føre til, at spørgsmål om fortolkningen af Bruxelles-konventionen, der opstår under et søgsmål som det, der er tale om i hovedsagen, ikke i Danmark under nogen omstændigheder kunne gøres til genstand for en præjudiciel forelæggelse.

17 Det er helt åbenbart, at en sådan fortolkning af protokollens artikel 2, nr. 1 og 2, ville være i modstrid med de formål, der opstilles i Bruxelles-konventionens præambel, herunder navnlig at fastlægge den internationale kompetence for de kontraherende staters retter og at styrke retsbeskyttelsen for de dér bosiddende personer.

18 Heraf følger, at den af Arbejdsretten fremsatte anmodning om præjudiciel afgørelse skal antages til behandling.

Spørgsmål 1, a)

19 Med spørgsmål 1, a), ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, skal fortolkes således, at begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« omfatter sager om lovligheden af kollektive kampskridt, som efter den pågældende kontraherende stats retsregler hører under en anden rets enekompetence end den ret, der har kompetence til at påkende krav om erstatning for skade, der er tilføjet ved det kollektive kampskridt.

20 I Danmark har Arbejdsretten kompetence til at træffe afgørelse om et kollektivt kampskridts lovlighed, mens andre domstole har kompetence til at tage stilling til krav om erstatning for skade, der forvoldes ved sådanne kampskridt.

21 SEKO har gjort gældende, at sagen for den forelæggende ret ikke har nogen sammenhæng med begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3's forstand, eftersom retten ikke skal træffe afgørelse om et erstatningskrav. Hvis Arbejdsretten fastslår, at det kollektive kampskridt, som SEKO har stillet i bero, er ulovligt, skal SEKO trække varslet tilbage, og DFDS har dermed intet grundlag for efterfølgende at fremsætte erstatningskrav. Heraf følger efter SEKO's opfattelse, at det er Bruxelles-konventionens artikel 2, der finder anvendelse.

22 En sådan argumentation kan ikke tiltrædes.

23 For det første følger det af fast retspraksis, at Bruxelles-konventionen ikke har til formål at gøre de processuelle regler i de kontraherende stater ensartede, men at give regler for fordelingen af retternes kompetence til påkendelse af borgerlige sager, herunder handelssager, i forholdet mellem de kontraherende stater og at lette fuldbyrdelse af retsafgørelser (jf. bl.a. dom af 7.3.1995, sag C-68/93, Shevill m.fl., Sml. I, s. 415, præmis 35, og af 6.6.2002, sag C-80/00, Italian Leather, Sml. I, s. 4995, præmis 43).

24 Kongeriget Danmark kan derfor indføre en ordning, hvorefter kompetencen til at påkende henholdsvis lovligheden af kollektive kampskridt og krav om erstatning for skade, der måtte opstå som følge heraf, ikke tilkommer de samme nationale retter.

25 Hvis man lagde den af SEKO fremførte fortolkning til grund, ville det medføre, at en sagsøger — med henblik på at få erstatning for skade forvoldt ved et kollektivt kampskridt, som har fundet sted i Danmark, og som en part, der har hjemsted i en anden kontraherende stat, er ansvarlig for — ville være tvunget til i første omgang at anlægge sag om lovligheden af det kollektive kampskridt ved en ret i den stat, hvor sagsøgte har hjemsted, for derefter at anlægge erstatningssag ved en dansk ret.

26 En sådan fortolkning ville være i modstrid med de principper om varetagelse af retsplejehensyn, af retssikkerhedshensyn og af hensynet til, at der ikke er flere kompetencegrundlag for samme retsforhold, som Domstolen gentagne gange har fastslået er formål, som Bruxelles-konventionen forfølger (jf. bl.a. dom af 3.7.1997, sag C-269/95, Benincasa, Sml. I, s. 3767, præmis 26, og Italian Leather-dommen, præmis 51).

27 For det andet har Domstolen allerede fastslået, at det ikke kan antages, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, skal fortolkes således, at en anvendelse af bestemmelsen kræver, at der faktisk er indtrådt en skade, og at konstateringen af, at retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, normalt er bedst egnet til at træffe afgørelse, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af, at bevisoptagelsen herved lettes, gælder på samme måde, uanset om tvisten angår erstatning af en allerede indtrådt skade, eller den angår en sag, som tager sigte på at forhindre, at der indtræder skade (dom af 1.10.2002, sag C-167/00, Henkel, Sml. I, s. 8111, præmis 46 og 48).

28 Heraf følger, at spørgsmål 1, a), skal besvares med, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, skal fortolkes således, at begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« omfatter sager om lovligheden af kollektive kampskridt, som efter den pågældende kontraherende stats retsregler hører under en anden rets enekompetence end den ret, der har kompetence til at påkende krav om erstatning for skade, der er tilføjet ved det pågældende kampskridt.

Spørgsmål 1, b)

29 Med spørgsmål 1, b), ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om det er nødvendigt for, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, finder anvendelse på en situation som den, der foreligger i hovedsagen, at skadetilføjelse skal være en sikker eller sandsynlig følge af vedkommende kampskridt i sig selv, eller om det er tilstrækkeligt, at kampskridtet er en nødvendig betingelse for sympatiaktioner, som vil være skadeforvoldende.

30 Det fremgår af sagen, at DFDS på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen kun havde menige polske søfolk forhyret på Tor Caledonia. Da det af SEKO varslede kollektive kampskridt gik ud på, at SEKO krævede af sine svenske medlemmer, at de ikke tog hyre på Tor Caledonia, kunne det kollektive kampskridt ikke i sig selv forvolde DFDS skade. Kampskridtet var imidlertid nødvendigt for, at der lovligt kunne iværksættes en sympatiaktion, der, som i det foreliggende tilfælde, indebar et forbud mod at udføre nogen form for arbejde vedrørende lastning eller losning af Tor Caledonia i svenske havne.

31 Hvis ikke SEKO havde varslet det kollektive kampskridt, ville den skade, DFDS hævder at have lidt som følge af, at Tor Caledonia blev taget ud af drift på ruten mellem Göteborg og Harwich, og som følge af indchartringen af et andet skib, derfor ikke være indtrådt.

32 Det følger imidlertid af Domstolens praksis, at et erstatningsansvar uden for kontraktforhold kun kan komme på tale, hvis der kan påvises en årsags-

forbindelse mellem skaden og den handling, hvori skaden har sin årsag (dom af 30.11.1976, sag 21/76, Bier, »Mines de potasse d'Alsace«-dommen, Sml. s. 1735, præmis 16). Det må konstateres, at der i en situation som den, der foreligger i hovedsagen, vil kunne godtgøres en årsagssammenhæng mellem den skade, DFDS hævdes at have lidt, og det varsel om kollektive kampskridt, som SEKO afgav.

33 Med hensyn til SEKO's argument om, at det — for at danske domstole kan have kompetence — må kræves, at det kollektive kampskridt er blevet iværksat og har fremkaldt en skade, som resulterer i et økonomisk tab, og at det også må kræves, at der er fremsat et erstatningskrav, findes det tilstrækkeligt at bemærke, som Domstolen har fastslået i denne doms præmis 27, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, kan anvendes på et søgsmål, som tager sigte på at forhindre, at der sker en skadetilføjelse i fremtiden.

34 Spørgsmål 1, b), skal herefter besvares med, at det, for at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, finder anvendelse på en situation som den, der foreligger i hovedsagen, er tilstrækkeligt, at det kollektive kampskridt er en nødvendig betingelse for sympatiaktioner, som vil være skadeforvoldende.

Spørgsmål 1, c)

35 Med spørgsmål 1, c), ønsker den forelæggende ret oplyst, om det med hensyn til anvendelsen af Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, gør nogen forskel, at iværksættelse af et kollektivt kampskridt af den varslende part stilles i bero på afgørelsen af kampskridtets lovlighed.

36 Det bemærkes i denne forbindelse, at det i henhold til fast retspraksis er et af Bruxelles-konventionens formål at styrke retsbeskyttelsen af de i Fællesskabet bosiddende personer ved, at sagsøgeren let kan afgøre, ved hvilken ret han kan anlægge sag, og ved, at sagsøgte med rimelighed kan forudse, ved hvilken ret han kan blive sagsøgt (jf. dom af 19.2.2002, sag C-256/00, Besix, Sml. I, s. 1699, præmis 25 og 26, og af 17.9.2002, sag C-334/00, Tacconi, Sml. I, s. 7357, præmis 20).

37 Dette mål ville ikke blive nået, hvis det forhold, at sagsøgte — efter anlæggelse af en sag, der hører under Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, ved en kompetent ret i en kontraherende stat — stillede den erstatningspådragende adfærd, som har givet anledning til sagsanlægget, i bero, kunne medføre, at den ret, ved hvilken sagen var anlagt, mistede sin kompetence, og kompetencen i stedet blev tillagt en ret i en anden kontraherende stat.

38 Det følger heraf, at spørgsmål 1, c), skal besvares med, at det med hensyn til anvendelsen af Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, ikke gør nogen forskel, at iværksættelse af et kollektivt kampskridt af den varslende part stilles i bero på afgørelsen af kampskridtets lovlighed.

Spørgsmål 2

39 Med spørgsmål 2 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, skal fortolkes således, at skade som følge

af kollektive kampskridt iværksat af et fagforbund i en kontraherende stat, der besejles af et skib indregistreret i en anden kontraherende stat, kan anses for sket i flagstaten, således at rederiet kan anlægge erstatningssag mod fagforbundet i flagstaten.

40 Det er fast retspraksis, at hvis det sted, hvor den handling, der kan medføre et ansvar uden for kontraktforhold, og det sted, hvor denne handling har forårsaget en skade, ikke er identiske, skal udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, forstås således, at det både omfatter det sted, hvor skaden er indtrådt, og det sted, hvor den skadegørende handling er foretaget, således at en person efter sagsøgerens valg kan sagsøges enten ved retten på det ene eller det andet af disse steder (jf. bl.a. »Mines de potasse d'Alsace«-dommen, præmis 24 og 25, Shevill-dommen, præmis 20, og Henkel-dommen, præmis 44).

41 I det foreliggende tilfælde har den skadegørende handling været det varsel om kollektive kampskridt, der blev afgivet og udsendt af SEKO i Sverige, dvs. i den kontraherende stat, hvor fagforbundet også har sit hjemsted. Stedet for den skadegørende handling, der kan føre til, at skadevolderen ifalder et erstatningsansvar uden for kontraktforhold, kan derfor kun være Sverige, for så vidt som det er det sted, hvor skadetilføjelsen har sin oprindelse (jf. i denne retning dommen i sagen Shevill m.fl., præmis 24).

42 Den skade, SEKO hævdes at have påført DFDS, har i øvrigt bestået i økonomiske tab som følge af, at Tor Caledonia blev taget ud af drift på sin sædvanlige rute, og at der blev indchartret et andet skib til at besejle samme rute.

43 Det skal bedømmes af den nationale ret, om sådanne økonomiske tab kan anses for at være indtrådt på det sted, hvor DFDS er hjemmehørende.

44 Ved den nationale rets bedømmelse heraf skal flagstaten, dvs. den stat, hvor skibet er registreret, kun betragtes som et af flere momenter, som sammenlagt angiver det sted, hvor skaden er indtrådt. Skibets nationalitet kan kun have afgørende betydning, hvis den nationale ret når frem til, at skaden er indtrådt om bord på Tor Caledonia. I så fald skal flagstaten nødvendigvis anses for det sted, hvor skadetilføjelsen har fremkaldt skaden.

45 Herefter skal spørgsmål 2 besvares med, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, skal fortolkes således, at skade som følge af kollektive kampskridt iværksat af et fagforbund i en kontraherende stat, der besejles af et skib indregistreret i en anden kontraherende stat, ikke nødvendigvis skal anses for sket i flagstaten, således at rederiet kan anlægge erstatningssag mod fagforbundet i flagstaten.

Sagens omkostninger

46 De udgifter, der er afholdt af den danske og den svenske regering, af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen,

kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Arbejdsretten ved beslutning af 25. januar 2002, for ret:

1) a) Artikel 5, nr. 3, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse, ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse, skal fortolkes således, at begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« omfatter sager om lovligheden af kollektive kampskridt, som efter den pågældende kontraherende stats retsregler hører under en anden rets enekompetence end den ret, der har kompetence til at påkende krav om erstatning for skade, der er tilføjet ved det pågældende kampskridt.

b) For at konventionens artikel 5, nr. 3, finder anvendelse på en situation som den, der foreligger i hovedsagen, er det tilstrækkeligt, at det kollektive kampskridt er en nødvendig betingelse for sympatiaktioner, som vil være skadeforvoldende.

c) Med hensyn til anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 3, gør det ikke nogen forskel, at iværksættelse af et kollektivt kampskridt af den varslende part stilles i bero på afgørelsen af kampskridtets lovlighed.

2) Under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, skal konventionens artikel 5, nr. 3, fortolkes således, at skade som følge af kollektive kampskridt iværksat af et fagforbund i en kontraherende stat, der besejles af et skib indregistreret i en anden kontraherende stat, ikke nødvendigvis skal anses for sket i flagstaten, således at rederiet kan anlægge erstatningssag mod fagforbundet i flagstaten.

Skouris Cunha Rodrigues Puissochet

Schintgen Macken

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. februar 2004.

Justitssekretær Præsident

R. Grass V. Skouris